

No part of the candidate's evidence in this exemplar material may be presented in an external assessment for the purpose of gaining an NZQA qualification or award.

SUPERVISOR'S USE ONLY

2

91777



Draw a cross through the box (X) if you have NOT written in this booklet



+



Mana Tohu Mātauranga o Aotearoa
New Zealand Qualifications Authority

Kaupae 2 Te Reo Rangatira 2024

91777 Te whakarongo ki ngā tohunga reo

Ngā Whiwhinga: Toru

Paetae	Kaiaka	Kairangi
Ka arohaehae i ngā tikanga peha i roto i ngā kōrero a te tohunga reo.	Ka whakamārama i ngā tikanga peha i roto i ngā kōrero a te tohunga reo.	Ka aromātai i te kōunga o te whakamahia i ngā tikanga peha i roto i ngā kōrero a te tohunga reo.
Ka whakaō atu ki tā te kaikōrero e whakapuaki ana.	Ka taunaki i ngā whakamārama.	Ka nanakia te taunaki i ngā whakamārama.

Tirohia mēnā e rite ana te Tau Ākonga ā-Motu (NSN) kei runga i tō puka whakauru ki te tau kei runga i tēnei whārangi.

E rima mēneti kei a koe ki te pānui i te pukapuka nei i mua i te tīmatanga o te whakamātautau. I a te kōpae e tangi ana, me āta pānui i ngā pātai, ā, me āta whai hoki i ngā tohutohu.

Whakautua mai ngā pātai KATOA ki ngā wāhi wātea kua whakaritea.

Mēnā ka hiahia whārangi atu anō hei tuhituhi i ō whakautu, whakamahia ngā whārangi wātea kei muri o tēnei pukapuka.

Tirohia mēnā e tika ana te raupapatanga o ngā whārangi 2–8, kei roto i tēnei pukapuka, ka mutu, kāore tētahi o aua whārangi i te takoto kau.

Kaua e tuhi kupu ki roto i te rauponga whakarare (|||) i waenga nui ngā whārangi, ka tapahia ēnei wāhanga.

HOATU TE PUKAPUKA NEI KI TE KAIWHAKAHAERE Ā TE MUTUNGA O TE WHAKAMĀTAUTAU.

Kaiaka

TOTAL 13

NGĀ TIKANGA

Ka āta whakarongo koe ki ngā horopaki o te whakamātautau hei arohaehae māu, hei whakamārama hoki i ngā tikanga peha i ngā kōrero a te tohunga reo.

Ko tāu he āta taunaki i ō whakautu.

Me nanakia hoki te whakautu i tā te kaikōrero e whakapuaki ana.

Ka 5 mēneti noa iho te roa hei pānui i ngā horopaki o ngā pātai i mua i te tīmatatanga o te kōrero. He mea ahu mai ngā horopaki i ngā kaupapa huhua noa.

I tēnei taumata o Te Reo Rangatira, **me reo Māori anake** te reo kawē i te whakaaro.

E tika ana kia wātea mai te whārangi nei, ā, ka haere tonu
te whakamātautau i te whārangi e whai ake ana.

TŪMAHI: TE AO O TE RANGATIRA MĀORI

Whakarongo mai ki ngā kōrero mō 'He reo i te kāenga, he reo ka ora – Reclaiming Māori speaking homes' nā Rāniera Proctor.

Ngā Tohutohu

- Kia 5 mēneti hei āta pānui i ngā horopaki i mua i te tīmatanga o te kōrero.
- E toru ngā wā ka whakarongo koe ki te kōrero katoa.
- I te pānuitanga tuatahi, kohikohia ngā kōrero matua, whakaraupapatia ngā whakaaro matua o roto i te kōrero. Kei a koe te tikanga mēnā ka tīmata ki te whakautu i ngā pātai i reira.
- I te pānuitanga tuarua, kua wātea koe ki te whakautu tonu i ngā pātai.
- I te pānuitanga tuatoru, tirohia ngā whakautu, ā, me whakanikoniko ki tāu e pai ai.

MAHERE WHAKAARO

(Kāore tēnei mahere whakaaro e mākahia)

Ka pumai tō kāuāe ki runga, ka hoki ranei ki te ao.

Te hunga hīa kai ki te ^{ako i te} reo.

Ma te tangata kē ^{kia} ruku i te reo.

Te whangai i tō mātou reo ki nga mokopuna.

E 500 nga reo ki tēnei ao.

Ki te kōrero i te reo ki ngā waahi kē.

Pakanga kia whakahoki to mātou reo.

Engari na te kore te Kōrero i te reo, ka ngaro ai te reo.

Te reo pakeha te reo tuatahi o ngā kai kōrero māori.

Āta whakarongo ki te horopaki kia whānui tonu te puta o te whakaaro.

PĀTAI TUATAHI

Hei tā Rāniera, "Heoi, mutu ana tō wiki kua ahatia koe e Aotearoa?" He aha te hāngaitanga o tēnei rerenga ki te kaupapa matua o tēnei kōrero? Taunakitia tō whakautu.

Ko ngā korero o Rāniera, he reo
whakaohoho i to iwi māori
kia ora mo ake, ake, ake!!
Ka pumai to mātou kauae ki
runga, kia kore e hoki ki
tēnei ao pakeha. Ki ōku
whakaaro kia hia kai o
mātou tamariki kia ora ai
te reo. Ma tō mātou ^{tupuna} Kē i
ruku tēnei reo mō tō mātou
ao māori. Engari kua ahatia
koe e Aotearoa?, Ka whawhai
tōnu mātou mō to mātou
whenua, reo kia ora ai to
ingoa e Aotearoa

Āta whakarongo ki te horopaki kia whānui tonu te puta o te whakaaro.

PĀTAI TUARUA

E ai ki a Rāniera, he aha te rongoā e ora anō ai te reo, ka mutu, nā te aha i ora ai te reo o ngā kaikōrero Māori? Kia taunakitia hoki tō whakautu ki ōu nā whakaaro.

Ko te rongoa kia ora tō
tātou reo māori, te whangai
i tō mātou reo ki tō
mātou mokopuna kia hoatu
rātou ki tō rātou tamariki,
kia kōrero hoki ki ngā
waahi kē atu, pēnei i ngā
motu kē, Kainga kē, Kura kē
hoki, engari na te kore o
kōrero i te reo ka ngaro ai
te reo na tō mātou tupuna.
Mahi ngā Kai Kōrero i timata
mai te reo pakcha, engari i
whakapiki rātou i tō mātou
reo.

Āta whakarongo ki te horopaki kia whānui tonu te puta o te whakaaro.

PĀTAI TUATORU

He aha a Rāniera e tautoko ana i ngā hinonga whakatairanga i te reo? He aha hoki tana kōrero whakatūpato mō te oranga o te reo? Matapakingia te hāngaitanga o tāu whakautu ki te matū o te kōrero.

Kō ngā Kōrero o Rāniera e
tautoko ana i tēnei Kaupapa
Kia ora tātou, tō mātou reo
hoki. Ko ngā whaka tūpato tanga
mō te oranga o tātou reo
me pakanga e tātou kia ora
te reo na te kaikiritanga o
ngā pakeha ki a tātou te
iwi māori. Toitu te tivititi,
Toitu te tangata,
Toitu te whenua,
Toitu ngā mokopuna,
Toitu te taiao,
Tihei, mauri ora.

He whārangi tāpiri tēnei hei whakaoti i ō whakautu mēnā e hiahiatia ana.
Āta tuhia te tau o te pātai.

TAU PĀTAI

91777

Kaiaka

Te Wāhanga Ako: Te Reo Rangatira

Te Paerewa: 91777

Te Maaka: 13

Te Pātai	Ngā Pitopito Kōrero
Tuatahi	He kaha tāna arohaehae, he kaha anō tāna whakamārama i tāna i tīpako ai.
Tuarua	I mārama noa iho te kite atu i tāna whakaae, i tāna whakahē rānei i te kaupapa.
Tuatoru	Māia te whakautu me te taunaki i tāna i tīkapo mai te tuhinga.